Jerneja Kavčič

O prispevku slovenskega jezikoslovja k zgodovini starogrškega perfekta

1. Uvod

Morda je videti, da na področju s tako dolgo tradicijo, kot je opisna slovnica starogrškega jezika, ne ostaja veliko neodgovorjenih vprašanj. Pričujoči članek skuša pokazati, da to ne drži v celoti. Redkokatera trditev v zvezi z grškim perfektom, zlasti z njegovo zgodovino v helenistični in v kasnejših dobah, je danes splošno sprejeta. Ob koncu osemdesetih let sta tako rekoč hkrati izšli dve deli, posvečeni teoriji glagolskega vida (in s tem tudi perfektu) v novozavezni grščini (Fanning, *Verbal Aspect in New Testament Greek* in Porter, *Verbal aspect in the Greek of the New Testament with Reference to Tense and Mood*). Deli si v mnogih pogledih nasprotujeta, kar je sprožilo tako imenovano debato med Porterjem in Fanningom.¹ Lahko se strinjamo s piscem ene od razprav, posvečenih tej problematiki,² da teorija perfekta sodi med najbolj zapletena vprašanja starogrške slovnice.

Svoj prispevek k raziskavam perfekta v poklasični in bizantinski grščini je dalo tudi slovensko jezikoslovje, in temu je posvečen pričujoči članek. Prvi del se ukvarja z obravnavo perfekta v delu profesorice Erike Mihevc Gabrovec in z ugotovitvami o njegovi zgodovini v zlasti mlajših obdobjih grškega jezika, ki jih je to delo prineslo. Enega izmed problemov zgodovine grškega perfekta v helenistični dobi lahko pomaga osvetliti tudi teorija – edina izvirno slovenska jezikoslovna teorija – naravne skladnje; o tem govori drugi del članka.

¹ Prim. Carson, »An introduction«.

² Evans, »Another Ghost«, 200.

2. Zgodovina grškega perfekta V delu Pierra Chantraina in Erike Mihevc Gabrovec

Med najbolj odmevna dela prof. dr. Erike Mihevc Gabrovec nedvomno sodi njena doktorska disertacija *Propad perfekta v pozni grščini*, ki je v leta 1959 v francoščini izšla pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti.³ Pohvalno recenzijo dela je za revijo *Revue de philologie* leta 1961 napisal sloviti Pierre Chantraine.

Lahko bi rekli, da je delo *Propad perfekta v pozni grščini* z vsebinskega in teoretskega vidika nadaljevanje dela Pierra Chantraina. Chantrainova temeljna študija s področja teorije grškega perfekta je monografija (prav tako doktorska disertacija) *Histoire du parfait grec*, pomembnejše ugotovitve pa so ponovljene v kasnejšem preglednem delu *Morphologie historique du grec*. Medtem ko se Chantrainova raziskava ustavi pri helenistični grščini, delo Erike Mihevc Gabrovec obravnava perfekt v mlajših in do tedaj slabše poznanih obdobjih: v Lukijanovih in Plutarhovih delih, pri vrsti bizantinskih piscev ter na papirusnih najdbah cesarske in bizantinske dobe. Deloma obeh raziskovalcev je skupnih tudi nekaj predpostavk.

Tako kot Pierre Chantraine (in mnogi drugi) tudi Erika Mihevc Gabrovec domneva, da je perfekt v poklasični grščini sovpadel z aoristom, kar je slednjič pripeljalo do njegovega izginotja.⁴ Eden pomembnejših argumentov za sovpad aorista in perfekta so stavki, v katerih se aorist uporablja vzporedno s perfektom. Novozavezni primer: »καὶ ἦλθεν καὶ εἰληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου.« (»Prišel je in dobil iz desnice sedečega na prestolu.«)⁵

Ker ni na voljo maternih govorcev helenistične grščine, je težko določiti, v čem, če sploh, je razlika med aoristom ἦλθεν (»prišel je«) in perfektom εἰληφεν (»dobil je«) v citiranem stavku. Stavki, kot so ta in njemu podobni, kažejo, da sta bila perfekt in aorist (že) v novozavezni grščini najbrž v veliki meri sopomenska. Temu se pridružujejo morfološke spremembe perfekta v poklasični grščini, kot je prevzemanje stranskih končnic (na primer v obliki za 3. os. mn. ind. pf. A ἐόρακαν ali ἔγνωκαν).⁶ Najzgovornejši ostanek procesa sovpada aorista in perfekta v novi grščini je glagol βρήκα, stari perfekt εὔρηκα, ki se danes uporablja v vlogi aorista. Večina jezikoslovcev se strinja, da je do sovpada aorista in perfekta res nekoč prišlo;⁷ razvoj naj bi potekal po naslednjih stopnjah: prvotno je perfekt izražal zlasti stanje, nato stanje z ozirom na preteklo dejanje, končno je ostalo samo še preteklo dejanje. Navsezadnje proces ni nepričakovan: primerljiv je z razvojem v latinščini, kjer sta v pred-

³ Mihevc, *La disparition du parfait*.

⁴ Tako domnevajo že precej starejša dela, posvečena novozavezni grščini; prim. Moulton, *Einleitung*, 227.

⁵ Apoc 5.7. Prim. Blass, Debrunner in Rehkopf, *Grammatik*, 281.

⁶ Chantraine, *Morphologie*, 200.

⁷ Nekaj primerov: Horrocks, *Greek*, 118; Fanning, *Verbal Aspect*, 299–303; Porter, *Verbal aspect*, 273, McKay, »The use«, 14; Id., »On the perfect in the Greek non-literary papyri«, 23.

zgodovinski dobi sovpadla staro aoristovo in perfektovo deblo, podobno uso-do je doživel tudi na novo nastali grški opisni perfekt; v novi grščini sta aorist in novi perfekt deloma zamenljiva.⁸ Temeljno vprašanje, o katerem bo več govora v nadaljevanju, pa je, kdaj naj bi do sovpada med aoristom in perfektom prišlo; mnenja so zelo različna.

Druga skupna točka obeh del je pogled na t.i. rezultativni perfekt. Pierre Chantraine rezultativni perfekt razume kot prehodni perfekt, ki izraža posledico preteklega dejanja na stavčnem predmetu. Takšno razumevanje rezultativnega perfekta se že pred njim pojavi pri Jakobu Wackernaglu⁹ in se nekoliko razlikuje od opredelitve rezultativnega perfekta v vrsti starogrških opisnih slovníc. Te ponavadi rezultativni perfekt razumejo kot perfekt, ki izraža stanje kot posledico preteklega dejanja (in torej obidejo vprašanje prehodnosti perfekta).¹⁰ Chantrainovo (oz. Wackernaglovo) pojmovanje perfekta je kompleksnejše: rezultativni perfekt izraža stanje kot posledico preteklega dejanja, a to stanje se izraža predvsem na stavčnem predmetu in ne na osebku.¹¹ Bistvena lastnost tako razumljenega perfekta je torej prehodnost.¹² Z zgodovinskega vidika je bil perfekt prvotno (pri Homerju) praviloma neprehoden; čeprav se posamični primeri prehodnega (rezultativnega) perfekta pojavijo že razmeroma zgodaj, se njegov razmah postavlja v kasnejši čas, po Chantrainu v pozno klasično dobo (od konca 5. st. pr. Kr. dalje).¹³ Širitev rezultativnega perfekta se povezuje z morfološkim razvojem, kot je nastajanje oblik aktivnega perfekta s pripono -κ-; poleg starejših oblik, na primer διέφθορα, se razvijajo mlajše oblike tipa διέφθορα.

To teorijo grškega perfekta, ki temelji na Wackernaglu in Chantrainu, prevzame tudi Erika Mihevc Gabrovec. O tem priča naslednji citat:

Ko je grški jezik v 4. stol. pr. n. št. ustvaril rezultativni perfekt, ki je izražal na objektu izvršeno dejanje in temu sledeče stanje, je s tem grški perfekt dosegel najvišjo stopnjo svojega razvoja. Odtlej je bilo mogoče tvoriti tudi aktivne oblike tega časa od poljubnega glagola in tako se je perfekt uvrstil v grški glagolski sistem kot enakovreden člen in njegova raba se je močno razširila. Na tej stopnji je ostal jezik nekaj stoletij, potem pa se je začela pot navzdol. Kajti izmed obeh komponent, ki sta sestavljali perfektov

⁸ Gl. Holton, Mackridge in Philippaki-Warburton, *Greek*, 229.

⁹ Wackernagel, »Studien zum griechischen Perfectum«.

¹⁰ Prim. Babič, *Grška slovnica*, 195.

¹¹ Tako razumejo rezultativni perfekt tudi nekatere šolske slovnice stare grščine; prim. Bornemann in Risch, *Griechische Grammatik*, 222; prim. tudi spodaj, str. 6.

¹² Uporablja se tudi izraz »predmetno-rezultativni« perfekt (*objective-resultative perfect*); prim. Rijksbaron, *Syntax and Semantics*, 37, ki koncept odločno zavrača: »/.../ prepričanje, da je prišlo do spremembe v pomenu perfektovega debela; medtem ko je prvotno izražalo stanje na osebku, se kasneje poudarja stanje na predmetu. /.../ V splošnem je to stališče nesprejemljivo.« (Prev. J. K.)

¹³ Chantraine, *Histoire*, 353; Id., *Morphologie*, 198.

pomen – dovršeno preteklo dejanje in sedanje stanje – je začela druga vedno bolj bledeti. Vedno manj so občutili v perfektu izraženo tudi posledico dejanja, pred očmi jim je bil le dogodek sam... Kot tak je sedaj tekmoval z aoristom, s katerim se je po pomenu in včasih tudi po obliki izenačil. (Mihevc, *Propad perfekta*, 1)

Iz odlomka je razbrati oba koncepta: rezultativni perfekt kot perfekt, ki izraža stanje na stavčnem predmetu, ter sovpadanje med aoristom in perfektom; oba sta med sabo neločljivo povezana. Šele nastanek rezultativnega perfekta je lahko povzročil, da se je perfekt vse manj ločil od aorista in z njim končno sovpadel; po Chantrainovem mnenju se to zgodi že v Novi Zavezi (NZ).¹⁴ Sovpad med aoristom in perfektom si je težko predstavljati, če se ne predpostavi, da je prvotno gotovo prevladujoče prehodni perfekt postal prehodni in se tako v skladenjskem pogledu izenačil z aoristom. Vprašanje prehodnosti starogrškega perfekta je torej bistveno povezano tudi z vprašanjem o sovpadu med aoristom in perfektom.¹⁵

3. Problemi zgodovine grškega perfekta

Ena od pomembnih zaslug dela Erike Mihevc Gabrovec je, da je t.i. propad perfekta postavilo v precej kasnejšo dobo, kot je veljalo pred njenim časom. To priznava tudi strokovna literatura.¹⁶ V že omenjeni recenziji se nad tem, kako dolgo je perfekt izpričan v starih funkcijah, začudi sam Pierre Chantraine: »Nekoliko presenečen sem bil, ker se je perfekt, o katerem avtorica pravi, da ima pomen prezenta, ohranil tako dolgo časa celo pri glagolih, ki niso starinski.«¹⁷ Ugotovitve Erike Mihevc Gabrovec namreč kažejo, da je bil perfekt še v rimski in bizantinski dobi vsaj deloma v rabi v svojem prvotnem pomenu:

V tej dobi¹⁸ je bil perfekt še dosti razširjen, deloma še v pravem pomenu. Ko pa se je pomensko izenačil z aoristom, je začel izginevati iz rabe in se je za nekaj časa obdržal v glavnem le še pri omejenem številu glagolov, kot je razvidno iz del bizantinskih avtorjev. (Mihevc, *Propad perfekta*, 156)

V zgoraj citiranih besedah Pierra Chantraina je zaslutiti, da vprašanje sovpada med aoristom in perfektom še zdaleč ni bilo rešeno. Vprašanje se je dejansko ponovno zastavilo nekaj let kasneje, ko je izšla prva v vrsti razprav Kennetha L. McKaya. Slednji se je, kot poudarja sam, pri analizi posebej posvetil

¹⁴ Chantraine, *Histoire*; Id., *Morphologie*, 200.

¹⁵ Prim. Evans, »Another Ghost«.

¹⁶ Prim. Louw, »Verbal Aspect«.

¹⁷ Chantraine, »Erika Mihevc, *La disparition du parfait*«, 326. Prevod J. K.

¹⁸ Šc. v rimski in bizantinski dobi; opomba J. K.

interpretaciji konteksta, v katerem se uporabljajo perfektive oblike: »Najpomembnejše načelo pri preučevanju skladnje je, da se na prvo mesto postavi interpretacija konteksta.«¹⁹ Na tej podlagi in na podlagi lastnega jezikovnega občutka avtor ugovarja številnim trditvam svojih predhodnikov, zlasti Wackernaglu in Chantrainu. O sovpadu aorista in perfekta tako piše: »Za mnoge primere, za katere velja, da gre za zamenjavo,²⁰ od klasične dobe pa vse do najmanj 2. st. po Kr., velja naslednje: če se pozorno preuči kontekst, je piščeva izbira jasna; in za druge primere, ki sem jih raziskal, menim, da razlaga obstaja.«²¹ V nadaljevanju izrecno pravi, da se s starejšimi pogledi ne strinja: »Zaključujem torej, da je do propada perfekta prišlo kasneje, kot domnevata,²² in da je bil proces končan v krajšem času, kot je mislila večina slovničarjev.«²³ V 15 let mlajšem članku to ponovi in pravi, da postavlja proces sovpada aorista in perfekta v čas, ki po njegovem mnenju sega »precej preko sredine prvega tisočletja po Kr.«.²⁴

McKayevev ugotovitvam bi bilo možno očitati, da ne temeljijo na dovolj preverljivi metodi; o tem bo več govora v nadaljevanju. Kljub temu pa mu danes pritrjujejo mnoga dela, posvečena teoriji grškega glagolskega vida.²⁵ Njegova kritika je usmerjena tako na poglede o sovpadu med aoristom in perfektom kot na teorijo rezultativnega perfekta. Ker se večina navedenih del posredno ali neposredno sklicuje na McKaya, podrobneje navajam njegovo argumentacijo, in sicer na primeru stavka, ki ga je pred njim interpretiral že Chantraine. Kritika je usmerjena proti Chantrainovem konceptu rezultativnega perfekta, primer pa je ilustrativen tudi z vidika metodologije. Gre za Tukididov stavek »γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης Ἀθηναῖος.«²⁶ Za Chantraina je stavek zgled t.i. rezultativnega perfekta, kar pomeni, da se izraža stanje na stavčnem predmetu ταῦτα.²⁷ Tukididov stavek naj bi torej pomenil nekaj podobnega kot »Tudi to je napisano«, to pa naj bi bilo istovetno z »Tukidid ima to napisano«. A kot pravi McKay, je v tem primeru perfekt res prehoden, vendar poudarek ni na predmetu, temveč na osebk, ki je Tukidid; njegova domneva je, da, če bi bil poudarek na tem, kar je Tukidid napisal (to označuje zaimek ταῦτα), potem bi bil stavek rabljen v pasivu (v stavku tipa γέγραπται ταῦτα ὑπὸ). McKay torej trdi, da stavek »Tukidid ima to napisano« ni povsem istoveten s stavkom »To je napisano od Tukidida«. Razlika med obema stavkoma je v poudarku:

¹⁹ McKay, »The use«, 5. Prevod J. K.

²⁰ Sc. aorista in perfekta; opomba J. K.

²¹ McKay, »The use«, 14. Prevod J. K.

²² Sc. Pierre Chantraine in Erika Mihevc Gabrovec; opomba J.K.

²³ Prav tam. Prevod J. K.

²⁴ McKay, »On the perfect in the Greek non-literary papyri«, 23.

²⁵ Prim. zlasti Rijksbaron, *The Syntax and Semantics*, 35. Nekaj drugih primerov: Porter, *Verbal aspect*, 273–81; Sicking in Stork, *Two Studies*, 128–29; Evans, »Another Ghost«, 203.

²⁶ Th. 5.26.

²⁷ Chantraine, *Morphologie*, 198.

Mislim, da γέγραφε ταῦτα ne pomeni povsem istega kot γέγραπται ταῦτα ὑπὸ. Bistvo rezultativnega perfekta, kot ga razlagajo Wackernagel in drugi, je, da aktivni prehodni perfekt izraža stanje ali pogoje, ki se prenašajo na predmet in vplivajo nanj. Logično je povsem res, da ταῦτα, dogodki med dekelejsko vojno, ostajajo napisani prav tako kot oni prejšnji, ki jih opisuje γέγραπται v paragrafu 24, vendar to ni to, kar Tukidid hoče v bistvu povedati v paragrafu 26. Tu je poudarek v prvi vrsti na avtorju in potem na njegovi metodi. Napisano, ki je rezultat tega, je postranskega pomena. (McKay, »The use«, 9)²⁸

Kot rečeno, McKayeve kritiki pritrjujejo mnoga moderna dela, posvečena glagolskemu vidu. Horrocks po drugi strani v svoji zgodovini grškega jezika (danes temeljni zgodovini mlajših obdobj grščine) citira papirus s konca 1. st. po Kr. (POxy 1155),²⁹ v katerem je večkrat rabljen perfekt. Zaključuje, da je sicer nekatere izmed perfektovih oblik, ki so rabljene na papirusu, možno razlagati kot prave perfektove oblike, a da takšna interpretacija nikakor ni nujna. Ena od perfektovih oblik je gotovo rabljena v prvotnem pomenu, druga pa je po njegovem mnenju očitno aoristična. Toda avtor ne citira vse literature, ki je bila pred tem napisana o grškem perfektu; na bibliografskem seznamu ni niti McKayevih razprav niti dela Erike Mihevc Gabrovec.

Horrocksova metoda ni bistveno drugačno od metod predhodnikov, zato je toliko bolj pomenljivo, da dokončnega odgovora na vprašanje, kdaj naj bi prišlo do sovпада aorista in perfekta, ni. Sodobna strokovna literatura nima enotnega odgovora.

4. Metodološke težave

Kot se zavedajo raziskovalci sami, je ena od težav pri obravnavi zgodovine grškega perfekta metodološki pristop.³⁰ Sovpad med aoristom in perfektom se praviloma interpretira na podlagi subjektivnega jezikovnega občutka interpreta. McKay priznava, da za svoje trditve ni sposoben nuditi tako imenovanih »matematičnih dokazov«: »...ne gre za matematično vrsto dokaza. Nekateri detajli morda sami po sebi niso prepričljivi in druge bi se lahko prav tako navedlo v podporo drugačno hipotezi.«³¹ Tovrstnih težav se je pri svojem delu

²⁸ Prevod J. K. McKay na podoben način analizira rabo perfekta v Novi Zavezi in na helenističnih papirusnih najdbah. Ugotavlja, da je večina perfektovih oblik neprehodnih ali pasivnih; v primerih, kjer je perfekt prehodni, pa je po njegovem mnenju poudarek na stavčnem osebku in ne na stavčnem predmetu, podobno kot zgoraj v citiranem Tukididovem stavku; prim. McKay, »On the perfect in the Greek non-literary papyri«, Id., »On the Perfect in New Testament Greek«, 310.

²⁹ Horrocks, *Greek*, 118.

³⁰ Prim. Rijksbaron, »Het Griekse perfectum«, ki se sicer strinja z McKayem, a se zavzema za novo interpretacijo razlike med aoristom in perfektom v okviru funkcionalistične slovnice.

³¹ McKay, »On the perfect in the Greek non-literary papyri«, 42. Prevod J. K.

dobro zavedala tudi Erika Mihevc Gabrovec: »Včasih se nam na prvi pogled lahko zdi, da izraža neki perfekt samo preteklo dejanje in nič več in da se torej približuje aoristu, po natančnejšem preudarku pa spoznamo, da ga je pisatelj uporabil zato, ker je videl neko za nas skoro neopazno posledico in iz tega izvirajoče stanje. Brez ozira na to pa je bil lahko že sam pisatelj v rabi perfektovih oblik nesiguren. Zato je pri takem tehtanju presoja večkrat subjektivna.«³²

Eden od alternativnih pristopov k reševanju vprašanja sovпада med aoristom in perfektom se ponuja v okviru teorije naravne skladnje. Temu je posvečen drugi del članka.

5. Sovpad aorista in perfekta v luči naravne skladnje

Teorija naravne skladnje, prvotno znana pod imenom teorija šibkih in krepkih dvojnic, je od samih začetkov razmeroma veliko pozornosti posvečala angleškimi stavkom tipa *I believe her to be intelligent*.³³ Gre za nedoločniške polstavke, ki so po zgradbi (z nekaj razlikami) enaki latinski in grški konstrukciji *accusativus cum infinitivo*. Posebnost teh stavkov v angleščini je, da se v nedoločniškem polstavku praviloma uporabljajo glagoli »biti«, »imeti« ali (redkeje) kak tretji stanjski glagol.³⁴ (Stanjski glagol je glagol, ki izraža stanje, na primer »biti«, »imeti«, »spati«, »stati« itd.; primeri nestanjskih glagolov: »delati«, »telefonirati«, »jesti«.) Podobne težnje poznajo nekateri drugi jeziki.³⁵ Ti stavki so za teorijo šibkih in krepkih dvojnic (danes naravna skladnja) pomembni, ker kažejo, da so nedoločniški polstavki bolj naravni od njihove skladenjske dvojnice, t.j. od finitnih odvisnih stavkov (ali da-stavkov, v angleščini *that*-stavkov),³⁶ ali, če uporabim pojem zaznamovanosti, ki je širšemu bralstvu morda bolje poznan: nedoločniški stavki so manj zaznamovani kot njihova skladenjska dvojnica finitni stavki (da-stavki oz. *that*-stavki).

³² Mihevc, Propad perfekta, 3.

³³ Orešnik, *Krepke in šibke dvojnice*, 74–88. Kasneje je ista konstrukcija obravnavana tudi v: Orešnik, *Naturalness in (Morpho)syntax*, 122.

³⁴ Stockwell, Schachter in Hall Partee, *The Major Syntactic Structures*, 569–71; Postal, *On Raising*. Kot je pripomnil eden od recenzentov članka, se v angleščini najdejo tudi nasprotni primeri; njemu sem hvaležna tudi za opozorilo na spletne strani, kjer se je s tem v zvezi razvila razprava. Pričujoči članek seveda ne more odgovoriti na vprašanja v zvezi z angleško konstrukcijo. Kar trdi, je, da je zelo upravičeno govoriti o težnji po stanjskosti nedoločniških polstavkov, odvisnih od glagolov govorjenja in mišljenja, v novozavezni grščini.

³⁵ Nam. islandščina, norveščina, francoščina, italijanščina, arhaična in pozna latinščina; Orešnik, *Krepke in šibke dvojnice*, 74–88.

³⁶ Za skladenjsko dvojnico (v novejši različici teorije se ponavadi uporablja izraz (obliko) skladenjska dvojnica) veljata vsaki sinonimni skladenjski zgradbi. O tem, da so nedoločniški polstavki in finitni stavki (da-stavki) skladenjske dvojnice, lepo priča stara grščina, kjer so nedoločniški polstavki, odvisni od glagolov govorjenja in mišljenja, v večini primerov zamenljivi z da-stavki (gr. ὅτι-stavki); tudi dejstvo, da do te zamenjave ne more priti za glagoli mišljenja ter za glagolom φημί »pravim, rečem«, se utemelji s pomočjo naravnosti; o tem: Kavčič, »Syntactic variants«.

5. 1. Naravnost, zaznamovanost in naravna skladnja

Teorija naravnosti je namreč izšla iz teorije zaznamovanosti.³⁷ Teorija naravne skladnje je slovenska različica teorije naravnosti in se razvija pod vodstvom akad. prof. dr. Janeza Orešnika.³⁸ Loči se od teorije naravnosti, kot se goji zlasti na nemškem govornem področju in se osredotoča na oblikoslovje. Teorija naravne skladnje se, kot pove že njeno ime, posveča skladnji. Skupno teoriji naravnosti in teoriji zaznamovanosti, je, da izrekata trditve o lastnostih elementov v nasprotnostnih parih. Razmerje med bolj in manj zaznamovanim (naravnim) v oblikoslovju in skladnji ponazarja spodnja tabela; v oblikoslovju je množina (»čuvaji«, »φύλακες«) bolj zaznamovana (manj naravna) kot ednina (»čuvaj«, »φύλαξ«); v skladnji je – to trdi teorija naravne skladnje – nedoločniški stavek bolj naraven (manj zaznamovan) kot finitni da-stavek.

Tabela 1: Zazamovanost in naravnost v oblikoslovju in skladnji

	Manj zaznamovano = bolj naravno	Bolj zaznamovano = manj naravno
Oblikoslovje	Ednina (slov. čuvaj, gr. φύλαξ)	Množina (slov. čuvaji, gr. φύλακες)
Skladnja	Nedoločniški polstavek (gr. λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι)	Finitni stavek (da-stavek) (gr. λέγουσιν ὅτι ἡ ἀνάστασις οὐκ ἔστιν)

Določanje naravnosti (zaznamovanosti) seveda ni poljubno. Zaznamovano kategorijo določa prisotnost določene lastnosti, medtem ko osnovni pomen nezaznamovane kategorije s to lastnostjo ni določen ali ga posredno zaznamuje odsotnost te lastnosti. Zaznamovano se pogosto enači tudi z bolj splošnim ali manj specializiranim; pomen nezaznamovanega je bolj preprost in načeloma bolj pogosten.³⁹ Zaznamovanost oblikoslovnega primera, ki ga navaja zgornja tabela, se utemelji preprosto: v navedenih jezikih je množinska oblika samostalnikov za en zlog daljša od edninske, zato je ednina manj zaznamovana kot ednina.

Za določanje zaznamovanosti (naravnosti) skladenjskih dvojnic se v teoriji naravne skladnje uporablja seznam kriterijev naravnosti, ki so temeljni prispevek naravne skladnje, torej slovenske teorije, k teoriji naravnosti.⁴⁰ Eno od načel je načelo včlenjenosti v stavek, in to pravi, da je konstrukcija, ki je bolj včlenjena v stavek, bolj naravna (manj zaznamovana) od konstrukcije, ki je v

³⁷ Temeljna razlika med pojmom zaznamovanosti in naravnosti je ta, da se zaznamovanost nanaša na razmere v posamičnih jezikih, medtem ko naravnost skuša zajeti splošne jezikovne značilnosti.

³⁸ Podrobnejša predstavitev teorije v slovenščini: Dobrovoljc, *Slovenska teorija*.

³⁹ Dobrovoljc, *Slovenska teorija*, 13.

⁴⁰ Prim., e.g., Orešnik, »Transitivity in Natural Languages«, 405. Seznam je od začetkov teorije doživel nekaj sprememb; v starejših delih s področja naravne skladnje se najdejo nekoliko drugačne različice.

stavek manj včlenjena. Iz skladnje stare grščine je znano, da se nikalnica lahko izpostavlja iz nedoločniškega polstavka. To se zgodi v stavku, kot je »οὐκ ἔφη λέγειν«, kadar pomeni »Rekel je, da ne bo šel«; nikalnica (οὐκ) tu zanika vsebinsko nedoločniškega polstavka, a stoji pred nadrednim glagolom.⁴¹ Ker takšno izpostavljanje ni običajno, če glagol govorjenja ali mišljenja uvaja ὅτι-stavek (da-stavek), je to za naravno skladnjo znamenje, da so nedoločniški polstavki bolj naravni kot finitni (da-stavki).⁴² Naravna skladnja poleg tega napoveduje, da se v primeru, ko se skladenjski dvojnici razlikujeta v kakem jezikovnem parametru, bolj naravna dvojnica povezuje z bolj naravnim parametrom.⁴³ Ta parameter je v primeru stavkov tipa *I believe her to be intelligent* (in primerljivih stavkov v drugih jezikih) glagol »biti« oz. drugi stanjski glagoli. Glagol »biti« je gotovo najbolj naraven (najmanj zaznamovan) glagol, saj je najbolj pogost; to načelo za določanje naravnosti (zaznamovanosti) je bilo omenjeno zgoraj v zvezi z zaznamovanostjo oblikoslovnih primerov.⁴⁴ Z vidika teorije naravne skladnje stavki tipa *I believe her to be intelligent* težijo po povezovanju s samo določenimi (tj. z zelo naravnimi) glagoli zato, ker so ti stavki bolj naravni od njihove skladenjske dvojnice (tj. od da-stavkov, v angl. *that*-stavkov).

5. 2. Angleški stavki tipa *I believe her to be intelligent* in primerljivi stavki v poklasični grščini

Naravna skladnja razloži, zakaj stavki tipa *I believe her to be intelligent* (in primerljivi stavki v drugih jezikih) težijo po povezovanju z določenimi glagoli (t.j. z glagolom »biti« in z drugimi stanjskimi glagoli) in zakaj ni pričakovati, da bi ta težnja obveljala v finitnih da-stavkih in ne v nedoločniških polstavkih. Za zgodovino grškega perfekta pa je morda še pomembnejše, da naravna skladnja te stavke obravnava kot pomembno jezikovno dejstvo. V delih, posvečenih glagolskem vidu v grščini, se namreč pretežno v obliki opomb že razmeroma dolgo časa (najmanj od konca 19. st.) omenjajo nekatere »posebnosti«, ki jih kažejo nedoločniški polstavki zlasti v novozavezni grščini. Pisci zanje praviloma nimajo pravih razlag in v razpravah o zgodovini grškega perfekta ostajajo prezrte. Te »posebnosti« so naslednje:

⁴¹ To je vidik, pomemben za naravno skladnjo. Nekoliko drugače: Schwyzer in Debrunner, *Griechische Grammatik*, 593.

⁴² V naravni skladnji velja, da je naravnost skladenjskih dvojnic utemeljena, če je utemeljena vsaj z enim izmed kriterijev, ki se uporabljajo za določanje naravnosti v naravni skladnji; prim. op. 40. Naravnost nedoločniških polstavkov in finitnih (da-stavkov) je možno utemeljiti tudi na podlagi drugih kriterijev; prim. Kavčič, »Syntactic variants«.

⁴³ To je t.i. vzporedno ujemanje (bolj naravna dvojnica se povezuje z bolj naravnim parametrom in manj naravna dvojnica se povezuje z manj naravnim parametrom). Obstaja tudi t.i. križno ujemanje, ki se uporabi le pod določenimi pogoji; po tem načelu se pričakuje, da se bolj naravna dvojnica povezuje z manj naravnim parametrom, medtem ko se manj naravna dvojnica povezuje z bolj naravnim parametrom.

⁴⁴ Velja tudi, da so stanjski glagoli na splošno bolj naravni od nestanjskih; stanjski glagoli so pogosto neprehodni in se praviloma povezujejo z manj udeleženskimi vlogami kot nestanjski glagoli. Zato so stanjski glagoli bolj naravni po načelu, ki mu naravna skladnja pravi načelo manjšega napora (kar od govorca zahteva manjši napor, je bolj naravno).

- v nedoločniških polstavkih, odvisnih od glagolov govorjenja in mišljenja, se praviloma ne uporablja infinitiv aorista. Natančneje, novozavezna grščina ne pozna stavkov, kot je naslednji: »ἃ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος«. ⁴⁵ V njem se namreč infinitiv aorista nanaša na preddobno dejanje, zato stavek pomeni: »Kar Heziod pravi, da je storil.« Infinitiv aorista je v novozavezni grščini možen samo ob glagolih, kot je ἐλπίζω »upati«, kjer se nanaša na zadobna dejanja. To je opazil že Burton ob koncu 19. st.; ⁴⁶
- kot ugotavljata Fanning in Thorley, v nedoločniških polstavkih, odvisnih od glagolov govorjenja in mišljenja, v novozavezni grščini prevladuje glagol »biti«. ⁴⁷ Thorley dodaja, da se v novozavezni grščini nedoločniški polstavki, odvisni od glagolov in govorjenja in mišljenja, uporablja jo za izražanje stanj; njegovo opažanje žal ni podkrepljeno z natančnejšimi statističnimi podatki, tako da je morda tudi zato ostalo prezrto; ⁴⁸
- pojav, ki je – tako trdi pričujoča razprava – najverjetneje povezan z zgoraj naštetimi, opisuje študija Erike Mihevc Gabrovec *Propad perfekta v pozni grščini*. Kot ugotavlja avtorica, se v nedoločniških polstavkih, odvisnih od glagolov govorjenja in mišljenja (npr. ὁμολογῶ »priznavam« in δηλώω »izjavljam«), infinitiv perfekta uporablja v dobi, za katero se lahko domneva, da so osebne glagolske oblike perfekta istih glagolov že zdavnaj izginile iz rabe. Primer je BGU 2.371.11: »ὁμολογῶ ἐσχηκέναι καὶ δεδέχθαι... παρὰ σου«. (»Priznam, da imam in da sem prejel... od tebe.«) ⁴⁹

Kot trdi pričujoča razprava, lahko zgoraj naštete »posebnosti« pomagajo osvetliti proces sovpadu med aoristom in perfektom. Opažanje, da v novozavezni grščini v nedoločniških polstavkih, odvisnih od glagolov govorjenja in mišljenja, ⁵⁰ prevladuje glagol »biti«, daje slutiti, da je novozavezna grščina

⁴⁵ Plat., *Resp.* 377e.

⁴⁶ Burton, *Syntax of Moods and Tenses*, 53. Prim. tudi Fanning, *Verbal Aspect*, 401, in Thorley, »Aktionsart«, 295–96. O nedoločniških polstavkih, odvisnih od glagola ἐλπίζω »upam« prim. op. 50. V isto kategorijo kot nedoločniški polstavki, odvisni od glagola ἐλπίζω »upam«, se lahko uvrstijo potencialno izjemni primeri infinitiva aorista, ki jih navaja Porter, *Verbal aspect*, 389.

⁴⁷ Fanning, *Verbal Aspect*, 401; Thorley, »Aktionsart«, 295.

⁴⁸ Prav tam.

⁴⁹ Mihevc, *La disparition du parfait*, 9.

⁵⁰ Z izrazom »nedoločniški polstavki, odvisni od glagolov govorjenja in mišljenja«, so v nadaljevanju mišljeni samo t.i. povedni nedoločniških polstavki. To so nedoločniških polstavki, katerih vsebina se nanaša na »neko stanje stvari v realnosti« (Rijksbaron, *Syntax and Semantics*, 97) in se razlikujejo od t.i. dinamičnih nedoločniških polstavkov, katerih vsebina »obstaja zgolj potencialno in je vedno zadobna glede na dejanja glavnega stavka« (prav tam; prev. J. K.). Niso upoštevani torej nedoločniški polstavki, odvisni od glagolov, kot sta ἐλπίζω »upam«, ὀμνῶμι »obljubim« ipd. Da je razlikovanje med obema vrstama nedoločniških polstavkov ne le utemeljeno, temveč tudi nujno, priča zgodovina grškega jezika: ko je nedoločnik iz grščine izginjal, so t.i. povedne nedoločniške stavke nadomestili odvisni stavki, ki jih uvaja veznik ὅτι (novogrško ὅτι), medtem ko so t. i. dinamične nedoločniške polstavke večinoma nadomestili odvisni stavki, ki jih uvaja veznik ἵνα (novogrško να).

morda poznala podobne težnje, kot se domnevajo za angleške stavke tipa *I believe her to be intelligent*. (V nadaljevanju uporabljam za tovrstne grške stavke izraz »stavki tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι«.) Glagol »biti« je očitno stanjski glagol; kot že povedano, je to hkrati najpogostejši glagol nasploh, tako da bi bila njegova visoka pogostnost v stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι lahko posledica tega dejstva. A kot kaže spodnja tabela, je glagol »biti« (oz. njegov nedoločnik εἶναι) v novozaveznih stavkih λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι bistveno bolj pogost kot v jeziku nasploh: medtem ko je pogostnost glagola »biti« v novozavezni grščini med 1.41 in 1.79 % (ta odstotek je morda nekoliko višji v stari grščini na splošno), je pogostnost tega glagola (t.j. nedoločnika εἶναι) v stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι približno desetkrat višja (okrog 11 %).

Tabela 2: Pogostnost glagola »biti«

	Pogostnost v %	
	Min.	Max.
Starogrška besedila*	1.5	2.26
Nova zaveza*	1.41	1.79
»mislim«/»pravim« + nedoločnik	11.11	

* Podatki po: *Perseus Digital Library*.

Nekaj podobnega velja za drugi najpogostejši stanjski glagol, za glagol »imeti«. Tudi njegova pogostnost, t.j. pogostnost nedoločnika ἔχειν, je v stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι (najmanj trikrat in največ petkrat) višja kot sicer v novozavezni grščini ter v stari grščini na splošno.

Tabela 3: Pogostnost glagola »imeti«

	Pogostnost v %	
	Min.	Max.
Starogrška besedila*	0.35	0.54
Nova zaveza*	0.28	0.51
»mislim«/»pravim« + nedoločnik	1.5	

* Podatki po: *Perseus Digital Library*.

Pogostnost obeh najpogostejših stanjskih glagolov v stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι torej kaže, da so se v nedoločniških polstavkih, odvisnih od glagolov govorjenja in mišljenja, v novozavezni grščini izražala zlasti stanja. Poleg nedoločnikov ἔχειν in εἶναι so v konstrukciji izpričani tudi drugi glagoli. Velika večina glagolov, ki se uporabljajo – tako kot ἔχω in εἶμι – v infinitivu

prezenta, je stanjskih;⁵¹ to velja za okrog 90 % vseh infinitivov prezenta v no-
vozaveznih stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι.

Kaj torej težnja po stanjskosti nedoločniških polstavkov, odvisnih od gla-
golov govorjenja in mišljenja, pove o rabi infinitiva perfekta v teh stavkih? Kot
že povedano, študija Erike Mihevc Gabrovec ugotavlja, da se je infinitiv per-
fekta uporabljal presenetljivo dolgo v nedoločniških polstavkih, odvisnih od
glagolov govorjenja in mišljenja. V zvezi z novozavezno grščino pride do po-
dobnega, a manj eksplicitnega zaključka Porter, ki pravi, da se v NZ infinitiv
perfekta uporablja »considerably often« (»opazno pogosto«).⁵² Spodnja tabela,
ki našteva vse nedoločnike, rabljene v nedoločniških polstavkih, odvisnih od
glagolov govorjenja in mišljenja v NZ, potrjuje to Porterjevo ugotovitev.

Tabela 4: *Nedoločniki, rabljeni v povednih nedoločniških polstavkih, odvisnih od glagolov govorjenja in mišljenja (v NZ)*

Nadredni glagol	Nedoločniški stavki, odvisni od glagolov govorjenja in mišljenja				
	εἶναι	Inf. prez.	Inf. pf.	Inf. aor.	Inf. fut.
ἀντιλέγω	1	–	–	–	–
ἀπαγγέλλω	–	–	1	–	–
ἀπαρνοῦμαι	–	–	1	–	–
ἀποκρίνομαι	–	1	2	–	–
ἄρνοῦμαι	–	1	–	–	–
διισχυρίζομαι	–	1	–	–	–
Δοκῶ »mislim«	10	7	5	–	–
ἐπιμαρτυρῶ	1	–	–	–	–
ἡγοῦμαι	1	–	–	–	–
κατακρίνω	1	–	–	–	–
κρίνω	1	–	1	–	–

⁵¹ Infinitivi prezenta stanjskih glagolov poleg εἶναι in ἔχειν: ὑπάρχειν »obstajati« (1 Cor 7.26), ζῆν »živeti« (Luc 24.23, Acta 25.19), μέλλειν »biti tik pred, nameravati« (Acta 11.28 in 25.4), δικαιοῦσθαι »veljati za pravičnega« (Rom 3.28), λανθάνειν »biti skrit, neznan« (Acta 26.26), συνιέναι »razumevati« (Acta 7.25), verjetno ἄρχειν »vladati, biti vladar« (Marc 10.42), λέγεσθαι »imenovati se« (Heb 11.24), morda tudi λέγειν v Rom 3.8 ter βλέπειν »videti, imeti vid« (Acta 12.9) in θεωρεῖν »biti gledalec, gledati« (Luc 24.37). Nestanjski glagoli v infinitivu prezenta: προσάγειν »prinesti, približati« (Acta 27.27), προσφέρειν »ponujati, podajati« (EvJo 16.2), ἐγείρειν »prebujati« (Phil 1.17), κτᾶσθαι »pridobivati si« (Acta 8.20), ἀσχημονεῖν »obnašati se nespodobno« (1 Cor 7.36), τηρεῖν »čuvati« (Acta 25.4). Nestanjski je tudi glagol ἐκβάλλω »izganjati« v Luc 11.18, a ker stavek govori o sposobnosti oz. o na-
vadi izganjanja (nam. duhov), je pomen tudi tu stanjski; kot je pripomnil recenzent članka,
je stavek mogoče razumeti tudi v iterativnem pomenu.

⁵² Porter, *Verbal aspect*, 392. V novozavezni grščini so poleg tega izpričani infinitivi perfekta
treh glagolov (ὑστερηκέναι v Heb 4.1 in v 2 Cor 11.5, εὐαρεστηκέναι v Heb 11.5 in
ἐκπεφευγέναι v Acta 16.27), katerih osebne glagolske oblike perfekta v NZ niso uporabljene.

Nadredni glagol	Nedoločniški stavki, odvisni od glagolov govorjenja in mišljenja				
	εἶναι	Inf. prez.	Inf. pf.	Inf. aor.	Inf. fut.
λέγω	19	3	4	1?	–
λογίζομαι	1	1	2	–	–
μαρτυρῶ	1	–	1	1?	–
μηνύω	–	–	–	–	1
νοῶ	–	–	1	–	–
νομίζω	4	4	2	–	–
οἶμαι	–	1	–	1?	1?
ὁμολογῶ	–	–	1	–	–
πείθω »verjamem«	3	1	–	–	–
πιστεύω	1	–	–	1?	–
σημαίνω	–	1	–	–	–
φημί	–	1	–	–	–
φάσκω	1	2	–	–	–
χρηματίζω	–	–	–	1?	–
ὑποκρίνομαι	1	–	–	–	–
ὑπονοῶ	1	1	–	–	–
Skupaj	47	25	21	5?	2?

Infinitiv perfekta je torej v grških stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι drugi najpogostejši nedoločnik za nedoločnikom εἶναι ter za drugimi infinitivi prezenta; kot je bilo povedano zgoraj, so to infinitivi prezenta večinoma stanjskih glagolov. Nasprotno se v stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι praviloma uporablja infinitiv perfekta nestanjskih glagolov; nekaj primerov: γεγονέναι (inf. pf. gl. γίγνομαι »postanem, nastanem«), εὕρηκέναι (inf. pf. gl. εὕρισκω »najdem«), τεθνηκέναι (inf. pf. gl. θνήσκω »umrem«), ἐκπεφευγέναι (inf. pf. gl. ἐκφεύγω »ubežim«), πεποιθέναι (inf. pf. gl. πείθω »prepričujem«).⁵³

Stavki tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι torej kažejo, da se infinitiv perfekta uporablja v konstrukciji, ki se načeloma uporablja za izražanje stanj. Če se predpostavi, da se je perfekt oz. infinitiv perfekta v času novozavezne grščine v celoti ali deloma izenačil z aoristom – in takšna je ena od interpretacij

⁵³ Podatek sicer ni bistven, ker je tudi perfekt stanjskega glagola stanjski. Vsi infinitivi perfekta, rabljeni v konstrukciji, so: ἐστάναι (Acta 12.14, 1 Cor 10.12), ἐγνωκέναι (1 Cor 8.2), πεποιθέναι (Phil 3.4), κεκρατηκέναι (Acta 27.13), ἐωρακέναι (Luc 24.23), γεγονέναι (2 Tim 2.18, EvJo 12.29), εὕρηκέναι (Rom 4.1), ἐκπεφευγέναι (Acta 16.27), τεθνηκέναι (Acta 14.19), ὑστερηκέναι (Heb 4.1, 2 Cor 11.5), κατειληφέναι (Phil 3.13), εὐαρεστηκέναι (Heb 11.5) in κατηρτίσθαι (Heb 11.3).

zgodovine perfekta – potem ni razumljiva težnja po rabi infinitiva perfekta v stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι. Bolj prepričljiva je razlaga, da se je perfekt v veliki meri (če že ne v celoti) ohranil v stanjskem pomenu in se je zato tako pogosto uporabljal v stavkih tega tipa.

Tabela 4 hkrati potrjuje to, kar je mnogo let nazaj opazil Burton, da se namreč v novozavezni grščini v nedoločniških polstavkih, odvisnih od glagolov govorjenja in mišljenja, praviloma ne uporablja infinitiv aorista. Čeprav obstaja nekaj potencialnih primerov infinitiva aorista, rabljenih v stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, je nepričakovana njihova nizka pogostnost.⁵⁴ V novozavezni grščini na splošno je namreč perfekt najmanj pogost čas in aorist najbolj pogost čas; to ugotavlja Porter,⁵⁵ ki navaja spodnje podatke o pogostnosti perfekta, prezenta, imperfekta in aorista v NZ:

perfekt < prezent in imperfekt (10.602 besedi) < aorist (11.653 besed)

V stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι je razmerje med aoristom in perfektom drugačno: infinitiv perfekta je bolj pogost kot infinitiv aorista.⁵⁶ Tudi ti podatki torej pričajo o težnji po stanjskosti nedoločniških polstavkov, odvisnih od glagolov govorjenja in mišljenja, v novozavezni grščini.

6. Sklep

Stavki tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι deloma osvetljujejo vprašanje sovpadanja med aoristom in perfektom. Infinitiv perfekta v teh stavkih teži po povezovanju z infinitivom prezenta stanjskih glagolov in se hkrati izogiba povezovanju z infinitivom aorista. Če predpostavimo, da sta aorist in perfekt v novozavezni grščini sovpadala, bi pričakovali drugačne rezultate: konstrukcija bi morala govoriti o podobnosti med aoristom in perfektom ali vsaj ne o bistvenih razlikah. S stališča dolgo trajajoče razprave o sovpadu aorista in perfekta to pomeni, da bi bilo proces treba postavljati v čas po novozavezni grščini. A ker je premalo znanega o rabi infinitiva aorista in perfekta v stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι v kasnejših obdobjih, natančnejši zaključki niso mogoči. Kljub temu pa so stavki tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, na katere opozarja naravna skladnja, pomembni tudi zato, ker omogočajo nov pristop k reševanju tega vprašanja.

⁵⁴ Prim. op. 46.

⁵⁵ Porter, *Verbal aspect*, 181 in 264.

⁵⁶ Ugotovitev je pomembna zlasti s stališča sovpadanja med aoristom in perfektom; ne pojasni pa, zakaj se v stavkih tipa λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι ne uporablja infinitiv aorista niti stanjskih glagolov. Razlog je najverjetneje v tem, da aoristove (dovršne) oblike stanjskih glagolov ponavadi izražajo vstop v stanje in torej ne izražajo stanja; tako v zvezi z novozavezno grščino Fanning, *Verbal Aspect*, 137 (prim. slov. »spati« in »zaspati«; »spati« izraža stanje, kar pa ne velja za »zaspati«).

BIBLIOGRAFIJA

- Babič, Matjaž. *Grška slovnica*. 2. izd. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2000.
- Blass, Friedrich, Albert Debrunner in Friedrich Rehkopf. *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*. 18. izd. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2001.
- Bornemann, Eduard, in Ernst Risch. *Griechische Grammatik*. Frankfurt am Main: Verlag Moritz Diesterweg, 1978.
- Burton de Witt, Ernest. *Syntax of the Moods and Tenses in New Testament Greek*. Edinburgh: T & T Clark, 1898.
- Carson, Donald A. »An introduction to the Porter/Fanning debate.« V: *Biblical Greek Language and Linguistics: Open Questions in Current Research*, ur. Stanley E. Porter in Donald A. Carson, 18–25. Sheffield: JSOT Press, 1993.
- Chantraine, Pierre. *Histoire du parfait grec*. Paris: Librairie ancienne Honoré Champion, 1927.
- —. »Erika Mihevc, *La disparition du parfait dans le grec de la basse époque*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1959« [recenzija dela]. *RPh* 35 (1961): 326.
- —. *Morphologie historique du grec*. Paris: Klincksieck, 1973.
- Dobrovoljc, Helena. *Slovenska teorija jezikovne naravnosti*. Ljubljana: Založba ZRC, 2005.
- Evans, Trevor V. »Another Ghost: The Greek Epistolary Perfect.« *Glotta* 55 (2001): 194–221.
- Fanning, Buist M. *Verbal Aspect in New Testament Greek*. Oxford: Clarendon Press, 1990.
- Holton, David, Peter Mackridge in Irene Philippaki-Warbuton. *Greek: A Comprehensive Grammar of the Modern Language*. London in New York: Routledge, 1997.
- Horrocks, Geoffrey. *Greek. A History of the Language and its Speakers*. London in New York: Longman, 1997.
- Kavčič, Jerneja. »Syntactic variants and Natural Syntax: Greek infinitive clauses dependent on verbs of speaking and thinking.« *Linguistica* 50 (2010): 169–77.
- Louw, Johannes P. »Verbal Aspect in the First Letter of John.« *Novum Testamentum* 31 (1980): 98–104.
- McKay, Kenneth Leslie. »The use of the ancient Greek perfect down to the second century A.D.« *BICS* 12 (1965): 1–21.
- —. »On the perfect and other aspects in the Greek non-literary papyri.« *BISJ* 27 (1980): 23–49.
- —. »On the Perfect and Other Aspects in New Testament Greek.« *Novum Testamentum* 23 (1981): 289–329.
- Mihevc, Erika. Propad perfekta v pozni grščini. Doktorska disertacija. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 1959.
- —. *La disparition du parfait dans le grec de la basse époque*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1959.
- Moulton, James H. *Einleitung in die Sprache des Neuen Testaments*. Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung, 1911.
- Orešnik, Janez. *Krepke in šibke dvojnice v skladnji*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1999.
- —. *Naturalness in (Morpho)syntax: English Examples*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 2004.
- —. »Transitivity in Natural Syntax: Accusative Languages.« *Poznań Studies in Contemporary Linguistics* 45, št. 3 (2009): 405–46.
- Perseus Digital Library*, ur. Gregory R. Crane. [Http://www.perseus.tufts.edu/hopper/](http://www.perseus.tufts.edu/hopper/) (obiskano 27. 7. 2009).
- Porter, Stanley E. *Verbal aspect in the Greek of the New Testament with Reference to Tense and Mood*. New York: Peter Lang, 1989.
- Postal, Paul M. *On Raising*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 1974.

- Rijksbaron, Albert. »Het Griekse perfectum: subject contra object.« *Lampas* 17 (1984): 403–19.
- —. *The Syntax and Semantics of the Verb in Classical Greek: An Introduction*. 3. izd. Chicago in London: University of Chicago Press, 2006.
- Schwyzer, Eduard, in Albert Debrunner. *Griechische Grammatik*. 2. zv.: *Syntax und syntaktische Stylistik*. München: Verlag C. H. Beck, 1959.
- Sicking, C. M. J., in Peter Stork. *Two studies in the semantics of the verb in Classical Greek*. Leiden, New York in Köln: E. J. Brill, 1996.
- Stockwell, Robert P., Paul Schachter in Barbara Hall Partee. *The Major Syntactic Structures of English*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1973.
- Wackernagel, Jakob. »Studien zum griechischen Perfectum.« V: *Programm zur Akademischen Preisverteilung*, 3–32. Göttingen, 1904. (Ponatisnjeno v: Id. *Kleine Schriften*. Göttingen: Vandenhoeck in Ruprecht, 1953).

ON THE CONTRIBUTION OF SLOVENIAN LINGUISTICS TO THE HISTORY OF THE ANCIENT GREEK PERFECT

Summary

An important contribution to the history of the Ancient Greek perfect is the study of Erika Mihevc-Gabrovec, *The Disappearance of the Perfect in Late Greek* (*La disparition du parfait dans le grec de la basse époque*). In terms of theory and content, her study continues the work of Pierre Chantraine, but somewhat diverges from her predecessor's views on the issue of the merger between the aorist and the perfect, identifying examples of the use of the perfect even in an – according to Pierre Chantraine – relatively late period.

Some years after the publication of Erika Mihevc-Gabrovec's book, the question of when the aorist and the perfect may have merged was raised again, to be addressed by McKay in a number of articles. Today, the views on the subject are strongly divided.

As argued by the author of this paper, one of the setbacks in examining the merger between the aorist and the perfect concerns the methodology, since researchers have tended to rely exclusively on their sense of language. A possible new approach is offered in the framework of the Slovenian theory of Natural Syntax, which has from the start paid considerable attention to English sentences of the *I believe her to be intelligent* type. The paper describes similar sentences in New Testament Greek, terming them "sentences of the λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι type". In New Testament Greek, they display a tendency to use the present infinitive of stative verbs; relatively frequent is also the perfect infinitive (of non-stative verbs), while, as already noted in other studies, these sentences – at least in New Testament Greek – avoid the aorist infinitive. Such sentences thus bear witness to the fact that the aorist and the perfect were not fully interchangeable in New Testament Greek; the status of the aorist and perfect infinitives in sentences of the λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι type should also be taken into account in researching the history of the perfect in the later phases of the Greek language.